

D. L. VITOROVIČ:

„Za učiteljski sindikat.“

(Beograd — Štamparija „Tucović“, Makenzijeva 3 — velja 5 Din).

Na letošnjem Učit. kongresu in na skupščini UJU v Beogradu, je gorj označeni tovariš razpečaval svojo omenjeno brošurico. Kdor je le malo pogledal v to brošuro, je lahko takoj uvidel vso mišnost naših stanovskih zborovanj.

Razveseljivo dejstvo na letošnjem glavnem zborovanju v Beogradu je bilo, da polagoma učitelstvo uvideva vso laži-ljubezn političnih strank do našega stanu. Učitelstvo polagoma zapušča mentaliteto, da naš moremo rešiti le politične stranke. Stanovska zavest prihaja na dan! In temu se ni čuditi! Vsak pazno motreči učitelj — učiteljica — je lahko v teku nekaj let čutil, da nas mečejo politične stranke iz enega kota v drugi. Naša žilavost postaja zato čedalje bolj neelastična in članstva se oprijemlje stanovska brezbriznost. Znak temu žalostnemu stanju so učiteljski klubi raznih strank.

Ta proces pa je bil potreben. Zgodovina ne pozna nikakih skokov in vse mora iti evolucionističnim putem. Brošura tovariša Vitoroviča je korak naprej. Ona nas pouči, kje tičimo kam bomo zašli ako ostanemo pri sedanjem našem zibanju in kaj lahko dosežemo, ako smo strnjeni vsi delavci: manualni in intelektualni — v eno močno falango.

Že samo kazalo svedoči, da je tovariš Vitorovič natančno predelal vse panoge socialnega študija ter da ima bistre oči za opazovanje.

Brošura je razdeljena na 8 poglavij. Pridem k vsebini posameznih poglavij.

I. V predgovoru jasno slika naše sedanje žalostno stanje, ko smo postali vsled svojega neokretnega delovanja v javnosti popolnoma odvisni od političnih strank.

II. UČITELJSKO SOCIALNO VPRAŠANJE.

V službi kapitala je vse: tisk šola, cerkev. In kdo je ponajveč temu kriv? Učitelj! On bi moral ljudstvu predočiti vso današnjo lažidemokracijo. Toda za tako delo nismo usposobljeni. Smo še nestvor. polni lenih fraz in sami sebe povišujemo. Učiteljeva življenska nezmožnost se na takoj pokaže: primejo ga v svoje trdne pesti vsi vladodržci in on pade.

III. ŠOLA V DANAŠNJI DRUŽBI.

Za šolo se naimani izda in prepusti človek stane državo naimani čeravno je on največji davkoplačevalec. V današnji šoli in po sedanjem učnem sistemu se odražajo le poslušni podaniki na eni strani, na drugi pa brezobzirni izkoriščevalci naroda. Ves šolski sistem je napačen. Današnji vladodržci rabijo le poslušno učitelstvo.

IV. UDRUŽENJE ALI SINDIKAT?

Učitelstvo ni duhovno prerobeno. Naše pravo Udrženje bi se moralo boriti samo za učiteljske interese. Vse spomenice, vsi predlogi polnijo le arhiv ministrstva prosvete. Postali smo kot državni uradniki odvisni od vladajočih

stranke. Proti temu moramo javno protestirati! Dovolj smo že slabo plačani in tlačni nas nestalnost v službi itd. Kot državljani na ne moremo služiti državi in strankam. Vsi delavci — manualni in intelektualni — imajo isti zadatak: boriti se proti izkoriščevalcem v skupnem boju. Pravo naše mesto je torej le v sindikatu.

V. KAKŠEN SINDIKAT?

Ker smo vsi delavci, kateri prodajamo svoje moči in sicer eni državi, drugi pa tovarnarju, zato je naš spás v kolektivnem boju v razredni borbi. Vsi člani se borijo za dobrobit vseh! To je civilizatorična moč!

Francoski učitelji imajo že svoj sindikat. Ko je bil objavljen njih manifest, je izrekel v zbornici tedanjih ministrstva prosvete Briand sledeče besede: »Pred takim stanjem stvari nič več ne pomagajo ne pretnje ne preganjanja!«

V inozemstvu je že polno učiteljskih sindikatov. Sindikat je šola energije in iniciative. V sindikatu je vsak član — učitelj ali učiteljica — le človek, kateremu se ne more ničesar predbacivati.

VI. UČITELJSKI SINDIKAT IN POLITIKA

Tu razpravlja o treh možnostih: a) politična nevtiralnost; b) politični dogmatizem; c) svoboda mišljenja, in pride do zaključka da prave politike, to se pravi one politike ki znači obremenjevanje sindikata ne moremo negrešati v sindikatu. Politični dogmatizem, t. i. sedanje politično partizanstvo pa je nemogoče v sindikatu. V njem vlada prostost mišljenja!

VII. UČITELJSKI SINDIKAT IN ŠTRAIK.

Ta točka je pa najhujša! In vendar jo je tovariš prav dobro pogodil na podlagi vsestranskih globokih razmišljanj! On trdi, da so štrajki tudi v naših vrstah nujno potrebni, ako hočemo zadobiti svoje važne pravice in če hočemo spraviti šolo na oni nivo, kateri ji pripada. Da pa more uspeti naš štrajk je potrebno naša solidarnost s kmetom in delavcem. Ni pa misliti, da je štrajk bistvena lastnost sindikata. On je le ultima ratio! Štrajki so že bili, ko še ni bilo sluha io sindikatih.

VIII. ZAHTEVE SEDANJOSTI

V tem odstavku nam predočuje dolžnosti posameznih članov v Učiteljskem sindikatu. Resume pa je: učitelstvo bi samega sebe spravilo na višino, na prostor, ki mu pripada v človeški družbi. Dosegli bi ono, za kar se že leta in leta borimo in sicer v stanovskem šolskem in socialnem oziru.

Kakor rečeno: brošurico tonlo priporočam vsemu učitelstvu, in sicer le v informativnost, ne da bi hotel s tem reči, da se naj že oprimmemo nove forme. Tok časa naš bo že še do tega prisilil.

Kmet Herman.

tu posebej ne razkrivam, ker so razvidne iz mojih pod točko 2./č navedenih predlogov.

V svojem prvem tozadevnem članku sem sicer stavil ob sklepu kratak predlog ter pričakoval da se kdo od tovarišev oglasi z drugimi številnejšimi in podrobnejšimi predlogi ali smernicami, iz kojih bi bil razviden način in taktika naše borbe proti omenjenim krivicam. Ker ni takih predlogov na eni in radi nujnosti ter važnosti te zadeve na drugi strani si dovoljujem predlagati, da obsegaj naša borba sledeče točke:

1. Šolehno učiteljsko društvo naj pri svojem prvem zborovanju obravnava krivične posledice zadevnih določil činovnega zakona ter sklene in odpošlje primerno in energično resolucijo na pov. UJU v Ljubljani.

2. Glavne štiri naše tozadevne zahteve naj vsaj bodo:

a) K vojakom potrjeni učitelj ter sploh državni uslužbenec ostana v svoji službi z vsemi pravicami do vpoklica v kadroško službo; zato je pri 21 ali več let starih državnih uslužbencih, ki so bili potrjeni v vojakom iste v dobi od vojaške potrditve do vojaškega vpoklica smatrati za vojaško oproščene (kot je v enem slučaju s posebnim potrdilom že to dobo tako poimovala komanda marib. vojnog. okruga!).

b) Šolske oblasti oziroma prosvetno ministrstvo naj stoji v stik z vojni- ministrstvom da se vojaški vpoklici učiteljev-vojaških novincev odrede ob kakem gotovem času, mislim z dnem 1. avgusta vsakega leta. Bilo bi to v korist šole ki do začetka šolskega leta še lahko oravčasno dobi nadomestno učno moč, da tudi v korist vojakca, ki bi tako imel en mesec počitniškega oddiha.

c) Vpoklicanec ima ostati njegovo službeno mesto rezervirano za vso dobo njegove kadrske službe da isto lahko brez vsake posebne prošnje do odsluženja vojaške službe takoj zopet nastopi.

č) Člen 119. čin zakona naj se izpremeni v toliko, da določila istega veljajo ne le za čas ki ga uslužbenec prebije na vojaških vajah in v službi med vojno, marveč tudi za čas ki ga usluž-

benec prebije v aktivni vojaški službi. Kadroški rok se mu naj torej šteje v službeno dobo za dokolinina in za nanredovanje ter naj ima tudi v tem času pravice do civilnih prejemkov, oziroma (poslednjič kot častnik) pravico do večjih prejemkov. Kaiti: Ali je morda kot vojak v druzi in ne državni službi? Ali je kazenska posledica, postati in biti vojak? Priznavajo se mu te pravice pač ob vojaških vajah, ne da v kadroški službi — čudno, ali to v aktivni službi druze »vrste« vojak kakor ob vojaških vajah?

3. Pov. UJU v Ljubljani naj za to zadevo zainteresira vsa ostala poverilništva da ista čimprej podvzamejo slične korake zlasti pa naj centrala UJU v Beogradu takoj prične in ne odneha z umestnimi intervencijami v tej zadevi!

4. Čujmo in delujmo da se ta sprememba določil činovniškega zakona v kolikor se tiče učitelstva, sigurno uredi v sedanjih projekt šolskega zakona!

5. Naša stanovska organizacija naj gleda rešitve teh vprašani stoji takoj v stik z vsemi stanovskimi organizacijami vseh državnih nameščencev, kaiti brez izjeme vsi smo prizadeti s krutimi določili čl. 4 toč. 5. in čl. 119. čin zakona: potem bo naš glas močnejši in upajmo, izdatnejši!

Kenčno pripomnim da nas tako in slične krivice, taki naravnostni bodi in v naš gmetni socialni in pravni život ne le uče, ne le kličejo, marveč prav pozivajo in silijo k dvojni, mnini, neizpodbitni potrebi namreč.

1. Naša organizacija bodi strogo stanovsko-strokovna v njej da mora biti včlanien ter dobro došel vsak tovariš, vsaka tovarišica! Iste redke radosti, iste gosteje bolesti zato na tudi vsi in vse pod eno in isto stanovsko zavetišče in svetišče!

2. Naša organizacija deluj na stalni stik in zvezo z vsemi stanovskimi organizacijami ostalih državnih uslužbencev, s katerimi hočemo in moramo preikosei zgraditi in tvoriti veliko, skupno

»UNIO VSEH DRŽAVNIH NAMEŠCENCEV!«

Usoda primorskih šol in učiteljstva.

Fašizem v Italiji zahteva neprestanih žrtev med našimi ljudmi. Po določenem programu izpodriva šolo za šolo in jo nadomešča z italijansko, učitelstvo pa prezana obtožuje in po krivici obsoja, dokler se ne izseli. Kjer niso stvarna dejstva na razpolago so dobra izmišljena za sestavo obtožbe. In da izgleda stvar važnejša, vzame obtožbo sam naučni minister v roke in pošilia neljubim učiteljem take-le odloke:

»Gospod N. N., učitelj v

Vaše blagorodje se je postavilo na stališče ki je v nasprotju s sološnimi političnimi smernicami vlade in ne nudil jamstva za zvesto izvrševanje svojih dolžnosti z ozirom na dejansko propagando katero vodite v škodo nacije in režima.

Prišel sem do zaključka, da se ukrene potrebno za odpust Vašega blago-

rodja iz službe v smislu zakona od 24. decembra l. 1925, št. 2300.

Dovoljujem Vam rok petnaestih dni od dneva prelema tega dopisa da predložite morebitne opravičbe, ki morajo biti pismene in naslovljene na mojo kabinetno pisarno. Minister Fedele.

S takimi pavšalnimi obdolitvami slavlj fašizem svoje orgije

In pri nas ga ni, ki bi v parlamentu primerno osvetlil način laškega postopanja z našimi ljudmi. Pač na se dobe ljudje ki zabrusijo učiteljem — ki prihajajo kot preenanci, prosit za službo — v obraz: »Ja zakaj pa niste bolj pridni tam doli, da Vas ne bi stran podili!« Z drugimi besedami: »Zakaj ne postanete, fašisti, da nam bo boljše da nam ne bo tako tesno!«

A »edinstva« so nas seveda polna usta!

Splošne vesti.

ODKRITA TOVARIŠKA BESEDA.

K članku »Brez zamere« v 8. številki »Učit. Tov.« le kratak odgovor kot zakovor. Dasi ima tov. Lajovic v marsičem prav, vendar je udaril s svojim dopisom v vodo. Slabih učnih uspehov ter zastoja kulturnega dela izven šole le mladim učiteljem pripisovati, zato ker gredo v prostih dneh morebiti v Ljubljano je absolutno strankarsko in nedosežno.

O slabih učnih uspehih današnje šole je lahko slišati tudi izven ljubljanskih vlakov in v resnici bo pritril vsak odkriti starejši tovariš, da se danes malo prečešče naletijo na nedostatke kakršnih pač človek pred 15 20 leti ni zlahka našel. Kje tiči temu vzrok? O tem bi se dalo mnogo govoriti. Nikakor pa ni to patent najmlajšega učiteljstva, dasi rad priznam, da se pokaželo nedostatki učnih uspehov pri novincih češče kot pri starejšem učiteljstvu.

Predvsem gre strogo ločiti šolsko delo in izvenšolsko delo. Dandanes smo te pojme tako zjednačili, da se skoraj ta ali oni ne spozna kje naj izvrši svojo poklicno nalogo prav gotovo pa se izvenšolsko delo tako naplaša in hvalisa po listih, da pridejo »na solnce« mnogokrat »kulturni delavci« ki so bodisi v resnici izven šole marljivo in

uspešno delovali, bodisi da je uspeh umetno fingirali v šoli na milo rečeno pešali. Naj se vsak odkrito vpraša: Se li ne skriva za tem noveličnim kulturnim delom prenogokrat nesolidnost v šoli? — Učitelj je v prvi vrsti poklican ter z dekretom nastavljen za šolo in šolsko delo: on je vzgojitelj mladine. Natančno ima predpisan smoter, za kojega dosego je vsem nadrejenim činiteljem odgovoren. Vse druzo kar je več dela izven šole da je res tuhatam socialna potreba in vroča želja občinstva in učiteljske uprave same. Nikogar se na ne more siliti ocenjevati učitelja morebiti zvoli iz tega vidika.

Za izvenšolsko kulturno delo na je treba prvič: zaupanja ljudstva, učiteljeve zmožnosti in spretnosti ter seveda prostodušne dobre volje. Kdor noče sam delati gotovo ne bo dosegel ničesar, ako se ga k temu sili.

Mlad učitelj-začetnik nima niti zadostnega zaupanja niti zadostne sociološke naobrazbe in spretnosti da bi uspešno nastopal v raznih kulturnih društvi. Še manj pa med ljudstvom kot takim, ker je pač zaenkrat še v vsakem oziru premlad. Pri prvem koraku ki ga utezne nerodno zastaviti, si bo zlomil nogo in zobe, ker ima pač vsako kulturno društvo svoje politično ozadje. Prav

MIRKO VAUDA:

Krvice učiteljem-vojakom — in naša borba proti njim.

Kako se bomo borili proti? — V stanovskem edinstvu je moč. — Šolski zakon in učitelji-vojaki.

Moj kratak članek o »Krivicah učiteljem, potrjenim k vojakom« priobčen v 5. številki »Učit. Tovariša« je vendar našel odziva, prizval javno ogorčenje oziroma še razzalitev nadaljnjih krivičnih posledic vojaške potrditve učiteljev. Tovariš A. L., katerega bi v svrhu pismenega stika za medsebojno izmenjavo mnenja o naši taktiki v takih in sličnih krivičnih slučajih — želel poznati s polnim imenom, je v 7. številki »Učit. Tovariša« kratko a jedrnatno razkril tudi krivice učiteljem-vojakom po odsluženju kadrskega roka. Slika krivičnih posledic člana 4. točke 5. čin zakona bi bila s tem precej popolna a s tem že zadeva za nas tovariše za nas vse državne nameščence nikakor ni končana, prava protiborba niti polovično pričeta. Pričakoval sem, da pride po mojem članku kak tovariš s podobnimi predlogi, kako organiziramo in mobiliziramo vsa naša razpoložljiva sredstva v in izven naše stanovske organizacije za odstranitev

ali za enkrat vsaj v omilitev te krute določbe čin zakona.

Tovariš A. L. je svoj zadevni članek sklenil z besedami: »Imeite sočutje s krivice trpečimi učitelji-vojaki in jim pomagajte!« To je vsekakor prav lep apel ki naide sočutje pač pri vseh tovariših in sploh državnih činovnikih pri drugih merodajnih faktorih da taki zgolj apeli saj nas tako uče prebriskajo izkušnje, zaležejo prav malo, večinoma sploh nič. Treba je, da preidemo do pozitivnega dela, treba je da vstopimo v aktivno borbo proti tem krivicam in sicer, kot sem že omenil:

Organiziramo in mobiliziramo vsa razpoložljiva sredstva v naši in izven naše stanovske organizacije vsaj za orvohono ublažitev in nato čimprejšno, končno odstranitev zakonskih določb glede krivičnih posledic pred nastopom, v času in po času odsluženja vojaškega roka učiteljev ter sploh državnih nameščencev. Na novo torej omenjam krivice v času aktivne vojaške službe, ki jih pa